

Språkliga hinder för att klara kunskapsprovet?

Stina Hållsten

delstudie inom projektet "Att arbeta på ett andraspråk. Språkliga praktiker i arbetslivet och design av yrkesanpassade språkutbildningar" (Forte; Eklund Heinonen, Hållsten, Söderlundh, Södertörns högskola):

Vad utgör yrkesinriktningen i yrkesinriktade kurser i svenska? Hur svarar yrkesinriktningen mot de språkliga och kommunikativa krav som finns i yrket?

- Kunskapsprovet en sånt krav
- Provet säger sig testa kunskap, bedömningsförmåga och viss förståelse
- Provet ska ej vara ett språkprov men självklart krävs läsförståelse på svenska
- Måste alltså förstå uppgifterna och uttrycka kunskaper (inte genom egen skriftlig produktion men genom att förstå och välja rätt alternativ), under tidspress.
- ...på vilken svenska?

...eller: Kan medicinskt innehåll skrivas och talas på vilken svenska som helst (t ex ett mer vardagligt allmänspråk)?

Så vi är överens: Nej

NBME uppmärksammar grammatik och formuleringar utifrån frågan om validitet:

- Använd ej sant-falskt-frågor, till förmån för "one-best-answer-questions" av typen flervalsfrågor med ledmening (*Which of the following is the most likely diagnosis?*)
- Undvik oprecisa fraser och vaga termer (*till exempel, är användbart för att, vanligtvis*), men även alltför specifika fraser i fall där det handlar om en komplex bedömningsförmåga snarare än bedömning av typen "sant eller falskt".
- Sträva efter syntaktisk symmetri i ledmening och svarsalternativ (alla svarsalternativ har samma syntaktiska konstruktion: verbfras i infinitiv):

/.../Vilket huvudsyfte har glukoneogenes?

Välj ett alternativ:

- Bryta ner glukos
- Lagra glukos

/.../

Men inga specifika anpassningar för andraspråkstalaren. (jfr. ALTE, europeiska riktlinjer för utformning av just språktest). Detta trots att de allra flesta tentander har svenska som sitt andraspråk.

Constructing Written Test
Questions for the Basic
and Clinical Sciences

National Board of Medical Examiners
3750 Market Street
Philadelphia, PA 19104

Language Test Development and Examining

For use with the CEFR

Produced by ALTE on behalf of the
Language Policy Division, Council of Europe

Vad vet vi om vuxnas andraspråksanvändning, språkligt? Ett par nedslag:

Riccardi et al. (2020): lingvistisk komplexitet utmanar andraspråkstudenters läsförståelse. Studenter med engelska som andraspråk kunde i studien visa sina ämneskunskaper bättre om testets uppgifter reviderades språkligt vad gäller *nominalgruppers komplexitet, ordförråd* och förekomst av *kulturella referenser*.

Magnusson (2011): komplex syntax påverkar läsförståelse, då det krävs att läsaren håller flera led aktuella samtidigt: exempelvis *nominal* snarare än verbal stil (patienten är *välmedicinerad* snarare än patienten *får rätt medicin*), med flera *nominaliseringar* i samma mening eller *passiv* i stället för aktiv diates, som tenderar att öka komplexiteten och informationstätheten.

Lindberg (2007): vardagliga *lågfrekventa allmänord* eller *abstrakta metaforer* (som *ha händerna fulla, ställa mot väggen*) och andra *konventionaliserade flerordsuttryck* försvårar läsningen

Reichenberg, (2000); Beck et. al. (1991): Förmåga att göra *inferenser*, alltså “läsa mellan raderna” svårare för L2-användaren. Texter med fler utskrivna *sambandsord* är lättare att komma ihåg för en L2-användare än texter utan dessa sambandsord: utelämnade av ord som signalerar självklara samband behövde inte försvåra för L1-användaren, medan det för L2-användaren bidrar till större osäkerhet.

Alltså: Även för den avancerade andraspråkstalaren är det här svårt. Varför?

1. Syntaktiskt komplexitet. Bindeord, bisatsers placering och funktion, satsförkortningar → mer att processa.

Hon är frisk förutom Alzheimers sjukdom och du har kommit vid upphostning; för att bedöma om hon lider av beteendestörning vid sväljningssvårigheter; demenssjukdom med tanke på mera oro sista tiden och viss heter; tilltagande aggressivitet mot personalen. snarkningsbesvär

2. Fasta flerordskonstruktioner, lågfrekventa allmänord, bildliga betydelser. Ej de medicinska uttrycken - all forskning visar att det inte försvårar. Allmänna ordförrådets ovanligheter försvårar.

(...upplever att han) ser krokigt ställa: *ställa mot väggen - ställa till - ställa till svars* (inga ledtrådar av att man kan det vanliga 'till')

(...stor andel av patienterna) erhåller

3. Modalitet och vaghet. Förekomst av aktörer. Diskursivt återberättande ofrånkomligt innehållande flera aktörer. Kan förenkla för L1-talaren, med sin språk- och kontextförståelse (t ex genom erfarenheter från svensk sjukvård), men: Krånglar till det för L2-talaren.

Pojken-gossen-han-du-mamman-farmor: vem handlar det om?
Du sitter och skriver signeringslista på kvällen... - vad ska tas fasta på, om man inte vet vad en signeringslista är?

Vad spelar det här för roll för läshastigheten?

- Ordförråd hämtat från det medicinska fältet underlättar läsförståelsen
 - allmänspråkliga mindre frekventa flerordsfraser (*i egenskap av*), jämförande uttryck som anger logiska sammanhang (*jämfört med*) eller mer **vardagliga begrepp** för medicinska tillstånd (*ryggskott* i stället för *lumbago*) försvårar läsförståelsen och bromsar läshastigheten.
 - **Aktörer** i texten och **kulturella referenser** kan mycket väl förenkla/fungera som stöd för förstaspråkstalaren, men i stället försvåra för andraspråkstalaren: vilken röd tråd ska jag följa i texten? Vad är det viktiga? Det tar tid att fatta såna beslut, läshastigheten sänks, nervositeten höjs, man tappar i värsta fall tråden i provet
-utan att alla dessa aktörer kanske var relevanta för att testa medicinska kunskaper

Ett par ord om studien Hållsten 2023

Syfte att undersöka hur språket i kunskapsprovets uppgifter kan beskrivas och relateras till provresultatet.

Är uppgifterna som flest prövande löst inkorrekt också de som är språkligt mest komplexa? Och det omvända, är uppgifterna som flest besvarat korrekt, språkligt mindre komplexa?

Hypotes: vissa av provets uppgifter är språkligt komplexa på ett sätt som kan försvåra läsförståelsen för den prövande.

Detta kan i sin tur få följden att den prövandes möjligheter att visa sina kunskaper påverkas.

Därför undersöks syntaktisk komplexitet, ordförråd och modalitet, vilket sedan relateras till provresultatet.

I förlängningen handlar det om provets validitet, där validitet här förstås som (prov-)mätningens relevans, alltså i hur hög grad ett prov verkligen mäter det man vill mäta: Om uppgifter har en språklig utformning som försvårar för andraspråkstalaren, så testas ju inte bara medicin- utan även svenskkunskaper.

Inget nämnvärt samband mellan uppgiftstyp (faktauppgift respektive bedömningsuppgift), uppgiftslängd, språklig komplexitet och svarens felkvot.

Uppgifter med fem eller fler komplexa drag *tenderar* att vara längre. Samtidigt kan en faktauppgift vara kort men ändå innehålla flera språkligt komplexa drag.

Däremot samband mellan språklig komplexitet och andel rätta resp. felaktiga svar:

Tabell 1. Andel rättsvarade uppgifter i relation till språklig komplexitet

Språklig komplexitet	Uppgifter med hög andel rätta svar	Uppgifter med låg andel rätta svar
0–2 komplexa drag	44 % (10 av 23)	23 % (5 av 22)
3–4 komplexa drag	30 % (7 av 23)	32 % (7 av 22)
5 eller fler komplexa drag	26 % (6 av 23)	45 % (10 av 22)
Total	100 % (n23)	100 % (n22)

Ex. faktauppgift

(| = gräns mellan satser)

79 Immunterapi är en behandlingsform | som används inom cancerbehandling. |

Vid vilken av följande cancerformer används INTE immunterapi? |

Välj ett alternativ: |

1. Huvud-hals cancer
2. Malignt melanom
3. Lungcancer
4. Njurcancer
5. Högmaligna hjärntumörer

Ex. bedömningsuppgift där syntax inte behöver vara svår trots flera satser i en mening

Du undersöker ett fullgånget barn | som föddes för en timme sedan med en normal, vaginal förlossning. | Barnet är piggt, | har en andningsfrekvens på 40/minut och | central cyanos, | som inte förbättras | när du ger syrgas på grimma. |
Vilken är den troligaste diagnosen? |

Välj ett alternativ:

1. Pulmonell adaptationsstörning
2. Ventrikelseptumdefekt
3. Fallots tetrad
4. Asfyxi
5. Pneumoni

(2 relativsatser, satsradning (2 h-satser), 1 temporal bisats)

Ex. bedömningsuppgift med flera språkligt komplexa drag:
flerordskonstruktioner, vaghet, modalitet, röster i samverkan med passivsatser

(n.b. medicinska termer = inte nödvändigtvis försvårande)

Milla väntar sitt tredje barn. | Vid graviditetsvecka 12 visar blodprov
| att hon har blodgrupp 0, Rh+ med antikroppar av typ anti-K (Kell). |
Hur bör detta handläggas? |

Välj ett alternativ: |

1. Ultraljudsundersökning - inklusive doppler - bör göras snarast
2. Dessa antikroppar har ingen betydelse för den fortsatta handläggningen
3. Hon ska lämna flera blodprover för analys av antikroppar
4. Vid eventuell blodtransfusion är det viktigt | att hon ges blod | som
är Kell-positivt |
5. Hon bör efter förlossningen få immuniseringsprofylax |

(passivsatser, satsförkortningar, fasta flerordskonstruktioner,
vaghet/modalitet, aktör: visserligen bara Milla/hon men passivformer +
satsförkortn. implicerar fler aktörer)

Anamnes och medicinskt register

på tal om vad som ska testas (*kunskap, bedömningsförmåga, viss förståelse*)

Analysen visar att det språkliga register frågorna rör sig inom inbegriper en avancerad språkanvändning vad gäller vaghet, modalitet, aktörer. Provspråket säger också något om vilket språkliga sammanhang yrket innefattar, exempelvis förhållningssätt, även beskrivning av arbetssituationen (sjukvårdens organisering, arbetsdagen etc).

Förstaspråkstalaren har förmodligen stöd av mer berättande inslag i kunskapsprovets uppgifter, som kan uttryckas som förekomst av aktörer och kulturella referenser och som alltså kan ses som del i läkarens litteracitet och ett medicinskt register

L2-talaren har ännu inte automatiserad språklig färdighet att sålla i texten. Mer berättande drag kan försvåra för den som aldrig arbetat i vården i Sverige och därmed aldrig skrivit eller läst anamnes. Skillnad för den som läst SFM eller motsvarande, eller hunnit jobba.

Slutsats:

- Genom undersökningen får vi fatt i vilka språkliga krav som ställs, mer explicit. Det ger oss också ett metaspråk att tala om de språkliga kraven. Det aktualiserar frågan om validitet. Ska provet därmed skrivas om till mer vardaglig och därmed mer lättillgänglig svenska?

Fördel:

1. Fler klarar sig på sfi-svenskan. Fler kvalificerade läkare får chans att komma vidare i processen mot svensk legitimation - bra för samhälle och för individen.
2. Språkinlärning lång process. Tid finns att utveckla svenskan vidare, i processen mot svensk legitimation

Nackdelar:

1. Innehåll kan tänkas gå förlorat, om det medicinska registret frångås.
2. Tentanden känner mindre igen sig i den språkliga gemenskap som finns i yrket även inom förstaspråket. Presterar sämre?

...samtidigt:

Underskatta inte de svårigheter vet vet att andraspråkstalaren kan (men inte måste) ha. Kan provuppgifterna skrivas enklare?

När du sätter in morfin på en patient som tidigare aldrig fått opioider, vad av följande bör du ta mest hänsyn till inför din dosering?

(bisats 1) När du sätter in morfin på en patient
bisats i fundamentet

(bisats 2) som tidigare aldrig fått opioider,
inskott framförställt adverbial

(h-sats) vad av följande bör du ta mest hänsyn till inför din dosering?
satsförkortning

Här förslag syntaktisk revidering. Förlorar man skärpa, precision, läkarlingo om man i stället skriver:

Vad av följande bör du ta mest hänsyn till inför din dosering, när du sätter in morfin på en patient som aldrig fått opioider tidigare?

Ett exempel till:

Sara, 4½ år, kommer med sin mamma till barnavårdscentralen, därför att man vid 4-årskontrollen uppmärksammat att hon inte följer sin viktkurva, utan väger mindre än förväntat.

(h-sats) Sara, 4 ½ år, kommer med sin mamma till barnavårdscentralen
inskott inskott

(bisats 1) därför att man vid 4-årskontrollen uppmärksammat
inskott

(bisats 2) att hon inte följer sin viktkurva

(bisats 2) utan väger mindre än förväntat.
struket subjekt satsförkortning

Ändras innehållet om man i stället skriver:

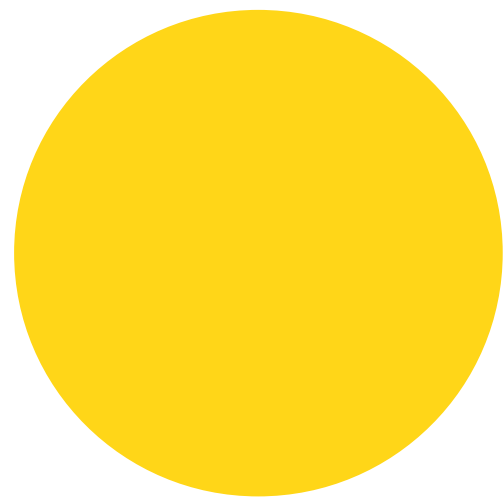
Sara, 4½ år, har haft 4-årskontroll. Hon väger mindre än vad man kan förvänta sig. Därför kommer hon till barnavårdscentralen med sin mamma.

Jag tycker såhär:

- Lämna ej det medicinska registret utan *förbered tentanden!* Synliggör de språkliga kraven mer uttalat inför kunskapsprovet. Erbjud fler specialiserade kurser. Lyft frågan om vilken svenska som krävs till en utbildnings- och integrationsnivån i stället för att förklara ej godkända prov med att tentanden inte kan / inte anstränger sig / inte är motiverad.
- Bearbeta kunskapsprovet utifrån etablerad kunskap om avancerade andraspråkstales språkliga utmaningar. Det skapar *inte* ett kunskapsmässigt simplare prov. Det ger kvalificerade läkare möjlighet att visa sina kunskaper. Det har vi alla glädje av.

Referenser

- Beck, I., McKeown, M., Sinatra, G. & Loxterman, J. (1991). Revising social studies text from a text-processing perspective: Evidence of improved comprehensibility. *Reading Research Quarterly*, 26(3), 251–276. <https://doi.org/10.2307/747763>
- Hållsten, S. (2023). Språkliga krav för den utländska läkaren. Vad krävs av läkare med examen utanför EU för att klara Socialstyrelsens kunskapsprov? *Nordand*, Nordisk tidskrift för andraspråksforskning 18(3). S. 190–206. <https://orcid.org/0000-0002-9085-0521>
- Hållsten, S. (2020). *Yrkesinriktad språkutbildning och kommunikativa krav i arbetslivet*. Länsstyrelsens rapport 2020:22. Stockholm: Länsstyrelsen.
- Magnusson, U. (2011). *Skolspråk i utveckling: En- och flerspråkiga elevers bruk av grammatiska metaforer i senare skolor*. [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. <http://hdl.handle.net/2077/26644>
- McNamara, T. (2010). The use of language tests in the service of policy: Issues of validity. *Revue française de linguistique appliquée*, XV, 7–23. <https://doi.org/10.3917/rfla.151.0007>
- Reichenberg, M. (2014). *Vägar till läsförståelse: Texten, läsaren och samtalet* (2. Uppl.). Natur & Kultur.
- Riccardi, D., Lightfoot, J., Lam, M., Lyon, K., Roberson, N., & Loliot, S. (2020). Investigating the effects of reducing linguistic complexity on EAL student comprehension in first-year undergraduate assessments. *Journal of English for Academic Purposes*, 43, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2019.100804>

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se